

всюджувати достовірну інформацію; розробляти програми довготривалого співробітництва між маркетингово-розрахунковим центром підприємства і товаровиробниками.

Література.

1. Гордієнко К.Д. Аграрний маркетинг/ К.Д. Гордієнко – К.:КНТ, 2007 – 375с.
2. Міщенко Д.А. Аграрний маркетинг в системі управління діяльністю підприємства на вітчизняному продовольчому ринку /Д.А. Міщенко // Агросвіт. – 2008. – № 13. – С. 27 – 30.
3. Ринок продовольства України в аспектах СОТ / М.І. Долішній, В.І. Топіха, В.В. Булюк, В.А. Романова – Миколаїв: МДАУ, 2006 – 222 с.
4. Споживчий ринок України: методологія дослідження і регулювання / Л.О. Ліоненко, Г.М. Богуславець, Г.Л. Піратовський, Н.О. Власова та ін. – Монографія – К.: КНТЕУ, 2007 – 378 с.

УДК 658:338.434:631.11

МЕНЕДЖМЕНТ ЕКОНОМІЧНО-ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Снітко Ю.М., аспірант

Полтавська державна аграрна академія

У статті розглянуто сутність економічної та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств та управління ними. Досліджено проблеми менеджменту економічно-фінансової безпеки на сільськогосподарських підприємствах. Показано структуру менеджменту економічно-фінансової безпеки аграрних підприємств.

In the article is considered essence of economic and financial safety of agricultural enterprises and management by them. Investigational management problems economic-financial safety on agricultural enterprises. A management structure of economic-financial safety of agrarian enterprises is rotined.

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин та особливості умов сьогодення потребують невідкладного вирішення проблем в галузі сільського господарства з питань підвищення ефективності виробництва та конкурентноздатності продукції вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників. Разом з тим на сьогодні відчувається нагальна потреба покращення менеджменту економічно-фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств з урахуванням їх галузевої специфічності та складних економічних умов трансформаційного періоду.

Нестійкий фінансовий стан сільськогосподарських підприємств є причиною неплатоспроможності, погіршення фінансових показників, що призводить до незапланованих втрат, неможливості досягнення необхідного фінансового результату. Своєчасно проведена оцінка менеджменту економічно-фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств є передумовою запобігання фінансових загроз, захисту фінансових втрат і негативних фінансових явищ у виробничій діяльності сільськогосподарських підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми управління економічною та фінансовою безпекою підприємств досліджуються у роботах видатних вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів. Теоретичні та методичні розробки знайшли відображення у працях таких вітчизняних вчених: М. Андрущенко, О. Барановського, І. Бланка, О. Бородкіна, Ф. Бутинця, В. Валуєва, А. Герасимовича, М. Дем'яненка, О. Карпенка, Г. Кірейцева, М. Маліка, О. Озаріна, А. Поддєрьогіна, П. Саблука, В. Сопка, В. Шевчука та інших; а також зарубіжних вчених: М. Ван Бреда, С. Глазьєва, К. Друрі, Б. Нідлза, Дж. Фостера, Е. Хендриксена, Ч. Хорнгрена, Я. Соколова та інших.

Окремі питання щодо управління економічної та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств знайшли своє висвітлення в роботах Л. Абалкіна, В. Базилевича, А. Гальчинського, В. Гейця, Н. Гловацької, А. Городецького, М. Дем'яненка, М. Єрмошенка, В. Кравченка, Ю. Любимцева, І. Лютого, М. Маліка, В. Симоненка, П. Саблука, В. Степаненка, А. Чупіса та ін.

Відаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем управління економічною та фінансовою безпекою підприємств, слід зауважити, що існує потреба в їх подальшому дослідженні, поглибленні теоретичних засад менеджменту економічно-фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств із врахуванням їх особливостей та науковому обґрунтуванні пропозицій щодо удосконалення управління фінансовою безпекою аграрних підприємств.

Постановка завдання. Метою статті є розкриття теоретичних аспектів менеджменту економічно-фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств і показати його відмінність від менеджменту економічної та фінансової безпеки підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблеми менеджменту економічної безпеки підприємств почали досліджуватися в Україні нещодавно, але вже існує значна кількість наукових праць. Найбільш розповсюдженим вважається визначення економічної безпеки надане автором Груніним О.А.: «Економічна безпека підприємства – це такий стан господарчого суб'єкта, у якому він при найбільш ефективному використанні корпоративних ресурсів досягає запобігання, послаблення або захисту від існуючих небезпек та загроз або непередбачених обставин і в основному забезпечує досягнення цілей бізнесу в умовах конкуренції та господарчого ризику» [4, с. 38].

Головна мета економічної безпеки сільськогосподарського підприємства полягає в тому, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективне функціонування тепер і високий потенціал розвитку в майбутньому.

Розглядають три рівні менеджменту економічної безпеки сільськогосподарських підприємств: національний, регіональний та галузевий.

На національному рівні економічна безпека сільськогосподарських підприємств визначається численними заходами, такими як регулювання цін і тарифів, державна підтримка товаровиробників через введення особливого режиму оподаткування сільськогосподарських підприємств, надання дота-

цій, пільгових кредитів, забезпечення пільгових умов страхування, державне забезпечення лізингу сільськогосподарської техніки, сертифікація продукції, формування державного інтервенційного фонду, обмеження імпорту сільськогосподарської продукції тарифними і нетарифними заходами [1, с. 83].

Регіональний рівень менеджменту економічної безпеки сільськогосподарських підприємств передбачає прийняття регіональних програм розвитку виробництва та забезпечення споживання сільськогосподарської продукції, які включають фінансову підтримку виробників сільськогосподарської продукції з використанням коштів регіонального бюджету, регулювання викидів шкідливих речовин, моніторинг стану природного середовища, в якому відбувається виробництво сільськогосподарської продукції, створення об'єктів виробничої інфраструктури та компенсація витрат на утримання соціальної інфраструктури.

Галузевий рівень менеджменту економічної безпеки сільськогосподарських підприємств передбачає створення асоціацій товаровиробників, формування горизонтальних та вертикальних інтеграційних структур, запобігання зловживанням монопольною владою на ринках сільськогосподарської продукції з боку трейдерів та постачальників техніки, матеріалів та послуг. Всі ці заходи спрямовані на запобігання зловживань організацій з монопольною владою проти сільськогосподарських виробників, формування цілеспрямованої протидії їй, на зменшення втрат від нестабільності результатів ринкової взаємодії сільськогосподарських підприємств з іншими суб'єктами ринку [1, с. 83].

Основними напрямками організації менеджменту економічної безпеки сільськогосподарських підприємств за окремими функціональними складовими є: фінансова, інтелектуальна й кадрова, техніко-технологічна, політико-правова, інформаційна, екологічна, силова [3, с. 236]. Ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств обумовлюється багато в чому станом його фінансів, що і приводить до необхідності розгляду проблем менеджменту фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств.

Фінансова безпека є основним елементом та умовою системи його економічної безпеки. На жаль, поняття „фінансова безпека” як самостійний об'єкт управління в літературі поки що не дістало гідного висвітлення.

Найповнішим визначенням фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств є твердження, що це діяльність по управлінню ризиками та захисту інтересів аграрного підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз з метою забезпечення стабільного розвитку підприємництва та росту власного капіталу в поточній та стратегічній перспективі [3, с. 237].

Фінансова безпека сільськогосподарських підприємств в системі його економічної безпеки характеризується системою індикаторів, а саме: ефективністю управління, платоспроможністю і фінансовою стійкістю, діловою активністю, інвестиційною привабливістю та ринковою стійкістю, тобто ефективністю використання майна [2, с. 90].

Система менеджменту фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств повинна бути комплексом взаємозалежних збалансованих рішень як у області забезпечення захисту фінансових інтересів аграрного підприємства, так і в управлінні його фінансової діяльності.

Система менеджменту повинна враховувати альтернативні шляхи забезпечення безпеки підприємства, при чому вибір конкретного проекту повинен відповідати фінансовій стратегії і конкретній фінансовій політиці сільськогосподарського підприємства [2, с. 91].

Звідси, можемо сформулювати визначення економічно-фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств як сукупність фінансових інструментів запобігання негативного впливу факторів розвитку підприємств для забезпечення випуску високоякісної та конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції з метою забезпечення продовольчої безпеки населення України.

Варто зазначити, що сільськогосподарська діяльність характеризується підвищеною ризикованістю порівняно з іншими видами діяльності. Це пояснюється специфікою сільськогосподарського виробництва і потребує підвищеної уваги до підтримки його економічно-фінансової безпеки.

На сьогодні рівень економічної та фінансової безпеки аграрних підприємств у більшості регіонів України є низьким. Про це свідчать незадовільні показники фінансового стану та ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств, використання ними ресурсного забезпечення; негативні тенденції щодо кількості діючих, новостворюваних підприємств та обсягів їх господарської діяльності; низький рівень конкурентоспроможності підприємств та їх інноваційної активності [5, с. 83].

Менеджмент економічно-фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств, побудова його цілісної системи є не тільки основою забезпечення безпеки, а й головною його проблемою, а точніше – комплексом проблем. До них можна віднести визначення функцій управління фінансовою безпекою; визначення завдань управління безпекою; визначення політичних аспектів управління безпекою; організація управлінського контролю та визначення облікової політики підприємства для забезпечення безпеки; побудова моделі забезпечення фінансової безпеки підприємства.

На підставі вищевикладеного пропонуємо структуру менеджменту економічно-фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств представити таким чином (рис. 1) [2, с. 92].

Рис. 1. Структура менеджменту економічно-фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств

Висновки. Розглянуто процес менеджменту економічної та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств, сучасний стан розвитку економічно-фінансової безпеки аграрних підприємств, структуру менеджменту економічно-фінансової безпеки.

Менеджмент економічно-фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств можна розглядати як процес запобігання всебічних збитків від негативних впливів на економічну безпеку підприємства за різними аспектами її фінансово-господарської діяльності.

Для забезпечення економічно-фінансової безпеки на сільськогосподарських підприємствах і можливості передбачення ризиків, на підприємстві повинна існувати система органів управління фінансовою безпекою, що мають проводити діагностування стану підприємства, прогнозувати можливі загрози та проводити низку мір по забезпеченню стабільності системи фінансової безпеки аграрних підприємств.

Література.

1. Єлістратова Ю.О. Економічна безпека сільськогосподарських підприємств та її складові на макро- та мікрорівнях / Ю.О. Єлістратова // Інноваційна економіка. – 2010. – №5. – С. 81-86.

2. Кракос Ю.Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю.Б. Кракос, Р.О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – №1(1). – С. 86-97.

3. Мартюшева Л.С. Фінансова безпека підприємства як самостійний об'єкт управління / Л.С. Мартюшева, Т.Е. Петровська, Н.І. Трихліб // Коммунальное хозяйство городов. – 2006. – № 71. – С. 235-238.

4. Грунин О.А. Экономическая безопасность организации: [учебное пособие] / О.А. Грунин, С.О. Грунин. – СПб.: Питер, 2002. – 160 с.

5. Приказок О.В. Прибуток у формуванні фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств / О.В. Приказок // Банківська справа. – 2009. – №2. – С.82-88.

УДК 332.155:332.3

СУЧАСНИЙ СТАН ЗЕМЛЕВИКОРИСТАННЯ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*Стеценко О.М., к.е.н., Ткаченко В.П., к.е.н., доцент
Дніпропетровський державний аграрний університет*

Визначено нову систему земельних відносин в регіоні в умовах ринкової економіки. Розглянуто поняття «земля», «земельні відносини» в загальній системі землекористування.

The modern state of the landed relations in a country is certain. The concepts "land" and "landed relations" in the general system of land-tenure are considered.

Постановка проблеми. У зв'язку з переходом аграрного сектора країни до ринкової економіки, особливого значення набуває перехід до нової системи земельних відносин, здатних забезпечити економічне зростання сільськогосподарського виробництва при раціональному використанні насамперед – землі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Земля – неодмінний чинник виробництва у будь-якій галузі господарювання. Користування нею – обов'язкова умова людської діяльності. Земля як чинник виробництва не є результатом людської праці, це – своєрідна частка природи, її на відміну від інших засобів виробництва неможливо вільно відтворити. В сучасних умовах, коли аграрний сектор економіки функціонує на ринкових засадах, важливою умовою ефективного виробництва є забезпечення максимальної віддачі від земельних ресурсів. Для отримання необхідних відомостей про виробниче використання земельного фонду користуються таким поняттям, як земельні угіддя. Під угіддями розуміють ділянки землі, які планомірно і систематично використовуються для певних виробничих цілей.

Постановка завдання. Визначити нову систему земельних відносин в регіоні в умовах ринкової економіки. Розглянути поняття «земля», «земельні відносини» в загальній системі землекористування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз використання землі Дніпропетровщини показує, що територія області складає 5,3% від загальної площі території України (табл. 1). При цьому площа сільськогосподарських угідь становить 6,0, ріллі – 6,5% від відповідних площ по країні. Земельний фонд області характеризується значною часткою сільськогоспо-